

Hepatitis B-vaccinatie voor (nierfalen) dialysepatiënten

De lever heeft meerdere functies en speelt een centrale rol bij de zuivering van het bloed en bij de stofwisseling van vetten, eiwitten en suikers. De lever is een belangrijk orgaan, de mens kan niet zonder. Soms raakt de lever ontstoken, Zo'n ontsteking wordt ook wel hepatitis genoemd. Virussen kunnen de oorzaak zijn van hepatitis. Deze folder geeft informatie over het hepatitis B-virus en hoe infecties hiermee te voorkomen zijn.

Zowel de Nederlandse Federatie voor Nefrologie (waarin specialisten op het gebied van nierziekten vertegenwoordigd zijn) als de Gezondheidsraad (die het ministerie van VWS adviseert) bevelen hepatitis B-vaccinatie aan voor nierfalen-dialyse-, peritoneaal dialyse- en hemodialysepatiënten. Nierfalenfase is het traject voordat gestart is met dialyse. Er zijn meerdere redenen waarom juist deze groepen patiënten gevaccineerd moeten worden, bij voorkeur al in de nierfalen fase:

- Patiënten op een dialyseafdeling hebben een grotere kans om in aanraking te komen met materiaal dat besmet is met bloed.
- Er is een verhoogde kans op hepatitis B- infectie, omdat de afweer bij deze patiënten vaak verminderd is.
- Een dialysepatiënt heeft na hepatitis B-infectie een grote kans op ontwikkeling van chronisch dragerschap.
- Ook voor peritoneaal dialysepatiënten is vaccinatie zinvol omdat zij soms alsnog, gedurende kortere tijd of definitief, via hemodialyse behandeld moeten worden.
- Door hepatitis B-vaccinatie in het predialyse stadium wordt instroom van dragers van het virus op de dialyseafdeling zoveel mogelijk beperkt.

Het vaccinatieschema

De Nederlandse Federatie voor Nefrologie beveelt vier toedieningen aan van het hepatitis B-vaccin volgens onderstaand schema:

1ste vaccinatie	maand 0
2de vaccinatie	maand 1
3de vaccinatie	maand 3
4de vaccinatie	maand 6

U krijgt de vaccinaties via een injectie in de schouder spier.

Vanwege de ernst van de ziekte wordt gecontroleerd in welke mate de vaccinatie resultaat heeft gehad. Dit gebeurt door vier tot acht weken na de laatste vaccinatie wat bloed af te nemen en te onderzoeken of er al voldoende antistoffen zijn gevormd. Het is van belang de antistoffen op een beschermend niveau te houden en dus de hoeveelheid regelmatig te controleren (iedere zes maanden). Wanneer blijkt dat de antistoffenconcentratie tot beneden beschermend niveau is gedaald, dan wordt een herhalingsvaccinatie toegediend.

Voor personen die na vaccinatie niet voldoende antistoffen hebben gevormd, adviseert de Nederlandse Federatie voor Nefrologie twee aanvullende hepatitis B-vaccinaties toe te dienen. Er wordt dan nogmaals een bloedcontrole gedaan. Wanneer iemand ook na aanvullende vaccinaties geen antistoffen heeft aangemaakt, is hij of zij een 'non-responder'. Dit betekent dat hij of zij niet beschermd is tegen hepatitis B. Het is belangrijk goed te controleren of er geen infectie optreedt. Dit wordt ieder half jaar gedaan.

Werkwijze voor nierfalen-patiënten

Tijdens het polibezoek schrijft de nefroloog een recept voor de hepatitis B vaccinaties en stuurt dit naar de oproepdienst.

De oproepdienst zorgt dat de vaccinaties bij de apotheek worden besteld en op de dialyseafdeling worden geleverd.

De oproepdienst neemt dan contact met u op en maakt een afspraak voor de eerste vaccinatie. Deze vaccinatie wordt door een verpleegkundige van de dialyseafdeling op afdeling dialyse van Bernhoven gegeven (route 210). U kunt zich dan melden bij de secretaresse van het dialysecentrum met de vaccinatieoproep. Als de vaccinatie toegediend is, wordt er een bericht gestuurd naar de oproepdienst.

Kort voor de volgende vaccinaties (2, 3 en 4) toegediend moeten worden, maakt de oproepdienst opnieuw een vaccinatieafspraak met u.

Nadat u alle vier vaccinaties heeft gekregen, krijgt u vier tot acht weken na de laatste vaccinatie een afspraak om via een bloedafname de antistoffentiter te bepalen. De oproepdienst neemt contact met u op om deze afspraak te plannen. Deze bloedafname vindt gebeurd bij het bloedafnamelab op route 10 in Bernhoven.

Als er nog verdere vaccinaties nodig zijn, is de werkwijze hetzelfde zoals bovenstaand.

Werkwijze voor dialysepatiënten

Wanneer u acuut bent gestart met dialyseren is het uiteraard niet meer mogelijk om te vaccineren voor de start van dialyse. De arts bespreekt met u wanneer met vaccineren tegen hepatitis B gestart kan worden.

De arts schrijft een recept uit voor de hepatitis B vaccinatie (4 vaccins). Met dit recept kunt u naar uw eigen apotheek. Het kan zijn dat het vaccin niet op voorraad is en nog besteld moet worden. Zodra u het vaccin mee krijgt van de apotheek moet u dit in de koelkast bewaren. Neem de vaccins dan bij de eerstvolgende behandeling/afspraak mee naar het dialysecentrum. De vaccinaties worden daar toegediend op het voorgeschreven tijdstip.

De afspraak voor de bloedafname voor het bepalen van de antistoffentiter (vier tot acht weken na toediening van het laatste vaccin), wordt op het dialysecentrum met u gemaakt. Bij hemodialysepatiënten de dialysebehandeling bloed afgenomen. Peritoneaal dialyse-patiënten laten bloed afnemen bij het laboratorium (route 10).

Als er nog verdere vaccinaties nodig zijn is de werkwijze hetzelfde zoals bovenstaand.

Wat is hepatitis B?

Hepatitis B is een leverontsteking, veroorzaakt door een infectie met het hepatitis B- virus. Besmetting vindt meestal plaats via contact met bloed of andere lichaamsvloeistoffen van besmette personen.

Symptomen

Na besmetting met het virus duurt het meestal 2-3 maanden (tot wel zes maanden) voordat de ziekte zich ontwikkelt. In meer dan de helft van de gevallen verloopt een acute infectie zonder specifieke klachten of verschijnselen. Wanneer de klachten ontstaan, zijn deze vaak van algemene aard, zoals moeheid, koorts, spier-, en gewrichtspijn, misselijkheid en braken. Soms gaat hepatitis gepaard met geelzucht, waarbij er een gele verkleuring optreedt van het oogwit en huid, met donkere urine en juist lichte ontlasting. Hoe een infectie verloopt, hoe ernstig de klachten zijn en hoe lang ze duren, verschilt per persoon. De meeste volwassenen herstellen binnen 1-3 maanden van de infectie. Helaas komt het ook voor dat het virus zich blijvend in de lever nestelt en de ziekte chronisch wordt.

Bij dialysepatiënten verloopt de hepatitis B- infectie vaak zonder symptomen en is er relatief grote kans op chronische hepatitis B (30 tot ruim 70%, tegenover 5% bij volwassenen die niet tot deze risicogroep behoren). De besmetting kan op langere termijn leiden tot levercirrose (blijvende beschadiging waarbij levercellen vernietigd worden en gedeeltelijk worden vervangen door bindweefsel) en leverkanker. Draggers (mensen met chronische hepatitis B) kunnen, ook als er géén symptomen zijn, het hepatitis B-virus overdragen op anderen.

Hoe wordt hepatitis B overgedragen?

Het hepatitis B-virus is aanwezig in het bloed en andere lichaamsvloeistoffen van besmette personen. Je kunt besmet raken door direct contact met bijvoorbeeld bloed, sperma of vaginaal vocht. Ook kan de infectie worden opgelopen door contact met materialen die met bloed besmet zijn, zoals naalden of andere besmette voorwerpen, urine en feces. Er is slechts een kleine hoeveelheid besmet materiaal nodig om het virus over te dragen. Een niet zichtbaar druppeltje besmet bloed kan al voldoende zijn. Het virus blijft in bloed, buiten het lichaam (op kamertemperatuur), besmettelijk gedurende tenminste 7 dagen.

Zorg dat u beschermd bent

Bij dialyse is het van belang strikte hygiënische maatregelen in acht te nemen en zorgvuldig om te gaan met bloed en bloedproducten om besmetting te voorkomen. De praktijksituatie wijst echter uit dat een ongeluk in een klein hoekje zit. Vaccinatie kan een effectieve bescherming geven tegen besmetting met het hepatitis B-virus. Het afweersysteem vormt na hepatitis B vaccinatie in het algemeen voldoende antistoffen en een 'immuungeheugen' dat zorgt voor langdurige bescherming. Bij een eventuele besmetting is het lichaam dan in staat snel en effectief af te rekenen met het virus, zodat de ziekte wordt voorkomen.

Het hepatitis B-vaccin

De huidige beschikbare vaccins tegen hepatitis B worden geproduceerd middels recombinant DNA-techniek. De vaccins bevatten alleen dát deeltje van het virus dat nodig is om een beschermende afweerreactie in het lichaam op te roepen. De vaccins bootsen het virus na, zonder dat ze het virus bevatten.

Heeft u nog vragen?

Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen? Blijf er niet mee zitten, maar stel uw vragen aan de dialyseverpleegkundige op de afdeling of aan uw behandelend arts.

Bovenstaande informatie is geschreven samen met artsen en (gespecialiseerd) verpleegkundigen van de genoemde afdeling(en). De afdeling communicatie & patiëntenvoorlichting verzorgt de eindredactie van deze folder.

Heeft u vragen en/of opmerkingen over deze folder? Belt u dan met de genoemde afdeling(en) of stuur een e-mail naar PatiëntService, psb@bernhoven.nl.

Bernhoven

Nistelrodeseweg 10
5406 PT UDEN

Postbus 707
5400 AS UDEN

T: 0413 - 40 40 40
E: communicatie@bernhoven.nl
I: www.bernhoven.nl

Ga naar
www.zorgkaartnederland.nl

Code: *Datum gewijzigd: dinsdag 30 oktober 2018*